

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis (šaka) kodas	Fakultetas
Skaitymo kultūra	Komunikacija ir informacija S 008	Komunikacijos

Studijų būdas	Kreditų skaičius ECTS	Studijų būdas	Kreditų skaičius
paskaitos		konsultacijos	2 ECTS
individualus	5 ECTS	seminarai	

Dalyko anotacija
Dalyko tikslas: gilinti žinias apie skaitymo kultūros tyrimų teorines prieigas ir problematiką, ugdyti gebėjimus vykdyti lektologijos, skaitymo ekranuose, skaitymo raidos tyrimus taikant komunikacijos ir informacijos ir tarpdalykinių mokslų metodologiją. Dalyko turinys: skaitymo kultūros, knygos kultūros ir knyginės kultūros samprata. Lektologija, skaityba, skaitomumas ir skaitymo istorija. Psichologiniai, fiziologiniai, socialiniai, komunikaciniai skaitymo tyrimų aspektai. Metodologinės skaitymo kultūros tyrimų paradigmos. Kultūros antropologijos, mikroistorijos, emocijų istorijos tyrimai skaitymo pažinimo kontekste. Skaitymas ir komunikacija. Skaitymo istorijos šaltiniai. Paratekstai, knygos (nuosavybės) ženklai ir marginalijos. Knygų „graffiti“. Masiniai skaitymo šaltiniai (katalogai, inventoriai, prenumeratorių sąrašai), jų analizės ypatumai ir interpretacijos. Skaitymo ir rašymo strategijos antikoje, viduramžiais ir naujaisiais laikais. Retorinis diskursas ir tylusis skaitymas. Agresyvusis skaitymas. Raštingumo kaita ir įtaka mnemotechnikai ir skaitymo praktikoms. Skaitymas sakymo ir rašymo kontekste: kultūros modelių tvermė ir kaita. Viešoji ir privati skaitymo erdvė. Laikraštis ir žurnalas kaip masinės komunikacijos priemonė. Klubas-skaitykla ir viešoji biblioteka Švietimo epochoje. Informacinė erdvė ir skaitymas. Skaitančios ir informacinės bendruomenės. Knygų repertuaro kaita. Skaitymo revoliucijos samprata, turinys ir interpretacijos. Tautinis ir religinis skaitymo kontekstas. Cenzūra ir skaitymas. Politiniai XX a. režimai ir skaitymas. Skaitymas ir propaganda. Kino, radijo, televizijos ir interneto įtaka skaitymo formai ir turiniui. Skaitymas ir komunikacija „globaliame kaime“. Skaitymas ir skaitmeninė kultūra. Socialinis skaitymas (Wreading). Skaitymas ekranuose. Skaitmeniniai skaitymo įrenginiai, programinė įranga ir jų įtaka skaitymui. Skaitomo teksto suvokimas ir skaitymo taktikos skirtinguose skaitymo įrenginiuose bei popieriuje. Akių sekimo technologijos panaudojimas skaitymo tyrimuose. Studijų metodai: individualios konsultacijos, šaltinių ir literatūros studijos. Vertinimo ir atsiskaitymo metodai: egzaminas žodžiu ir raštu, tarpinis atsiskaitymas – referatas suderinta ir disertacijos problematiką atspindinčia tematika.
Pagrindinė literatūra
Ališauskas, V. (2009). <i>Sakymas ir rašymas. Kultūros modelių tvermė ir kaita Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje</i> . Aidai.
Carr, G. N. (2010). <i>The shallows: What the Internet is doing to our brains</i> . W. W. Norton.
Cavallo, G., & Chartier, R. (1999). <i>A history of reading in the West</i> . University of Massachusetts Press.

Chartier, R. (1995). <i>Forms and meanings: Texts, performances, and audiences from codex to computer</i> . University of Pennsylvania Press.
Cordón-García, J.-A., Alonso-Arévalo, J., Gómez-Díaz, R., & Linder, D. (2013). <i>Social reading: Platforms, applications, clouds and tags</i> . Chandos Publishing.
Fischer, S. R. (2004). <i>A history of reading</i> . Reaktion Books.
Grigas, V., Šuminas, A., Gudiniavičius, A., & Grigaliūnas, M. (2016). <i>Šiuolaikinės medijos ir informacija: Požeminiai garažai Google karalystėje</i> . Akademine leidyba.
Gudiniavičius, A. (2016). Towards understanding the differences between reading on paper and screen: Measuring attention changes in brain activity. <i>Libellarium: Journal for the Research of Writing, Books, and Cultural Heritage Institutions</i> , 9(1).
Manguel, A. (1997). <i>The history of reading</i> . Viking Press.
Naudė, G. (2007). <i>Patarimai kuriančiam biblioteką</i> (A. Pacevičius, sud.; V. Račius, vert.). Vilniaus universiteto leidykla.
Navickienė, A., Mäkinen, I., Torstensson, M., Dyrbye, M., & Reimo, T. (Eds.). (2013). <i>Good book, good library, good reading. Studies in the history of the book, libraries and reading from the network HIBOLIRE and its friends</i> . Tampere University Press.
Pacevičius, A. (2001). Bibliotekos. Mokyklos. Skaitymas. Iš V. Ališauskas, L. Jovaiša, M. Paknys, R. Petrauskas, & E. Raila (sud.), <i>Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos kultūra: Tyrinėjimai ir vaizdai</i> (p. 94–108; 378–396; 655–673). Aidai.
Pacevičius, A. (2005). <i>Vienuolynų bibliotekos Lietuvoje 1795–1864 metais. Dingęs knygos pasaulis</i> . Versus Aureus.
Pacevičius, A. (Sud. ir pareng.). (2014). <i>Vilniaus viešosios bibliotekos dienoraštis 1910–1911 = Дневникъ Виленской публичной бібліотеки 1910–1911</i> . Vilniaus universiteto leidykla.
Wolf, M., & Stoodley, J. C. (2007). <i>Proust and the squid: The story and science of the reading brain</i> . HarperCollins.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	Mokslo laipsnis	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Arvydas Pacevičius	Prof. habil. dr.	Pacevičius, A. (2024). Opisy podróży do/przez Wielkie Księstwo Litewskie w XVI–XVIII wieku: Problem egodokumentalności. In W. Chorążyczewski, H. Ciechanowski, W. Piasek, & S. Roszak (Eds.), <i>Egodokumenty – samoświadectwa – egodokumentalność: Teoria i praktyka</i> (pp. 49–62). Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
		Pacevičius, A. (2024). Mokslinės periodikos apytaka Lietuvoje XIX a. pirmojoje pusėje: Vilniaus universiteto atvejis. <i>Knygotyra</i> , 82, 29–52. https://doi.org/10.15388/Knygotyra.2024.82 .
		Pacevičius, A. (2024). Nėra brangesnio lobio už studijoms skirtas knygas: Vilniaus augustinų bibliotekos raida ir paveldas. <i>Acta Academiae</i>

		<i>Artium Vilnensis</i>, 114, 206–241. https://doi.org/10.37522/aaav.114.2024.253.
		Pacevičius, A. (2023). Travelogs of Journeys to Lithuania in Early 15th–19th Century: The Problem of Egodocumentality and Typology. <i>Knygotyra</i>, 81, 7–37. https://doi.org/10.15388/Knygotyra.2023.81.1
		Pacevičius, A. (2023). <i>Žemaičių daktaras Faustas: Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos bibliotekos kilmė, raida ir paveldas</i>. Vilniaus universiteto leidykla.
		Pacevičius, A. (2022). <i>Vilniaus imperatoriškasis universitetas mokslinės informacijos gniaužtuose / The Imperial University of Vilna in the Clutches of Scholarly Information. 1803–1832</i>. Vilniaus universiteto leidykla.
Arūnas Gudiniavičius	Prof. Dr.	Grigas, V., Gudiniavičius, A. (2025). The Future of e-Book Copyright Control: On Finding a Technological Balance Between Authorized Use of e-Books, Reader's Experience, and Privacy. <i>Pub Res Q</i> 41, 390–404. https://doi.org/10.1007/s12109-025-10048-2
		Petreikis, T., Grigas, V., Gudiniavičius, A. (2024). <i>Lietuvos mokslo periodikos leidyba: nuo spausdintų žurnalų iki skaitmeninių ekosistemų</i>. Vilniaus universiteto leidykla.
		Grigas, V., Gudiniavičius, A. (2024). Knygų piratavimas: kas tai – neteisėta veikla ar sumanus medijų panaudojimas? Iš: <i>Artimas tolimas medijų pasaulis: virsmas, ribos ir būdai tai suprasti: kolektyvinė monografija</i>, p. 189-202. Vytauto Didžiojo universitetas.
		Petreikis, T., Šuminas, A., Grigas, V., & Gudiniavičius, A. (2024). Lietuvos mokslo žurnalų leidybos kiekybiniai pokyčiai 2015–2022 m.: viešojo ir privataus sektorių prisitaikymas prie kintančių sąlygų. <i>Knygotyra</i>, 82, 206–242. https://doi.org/10.15388/Knygotyra.2024.82.8
		Macevičiūtė, E., Manžuch, Z., Gudiniavičius, A. (2023). The role of curiosity triggers and features in digital literacy training. <i>Library & information science research</i>, 45(4), 101268, p. 1–9. https://doi.org/10.1016/j.lisr.2023.101268
		Grigas, V., & Gudiniavičius, A. (2023). Book Publishing and Print Disabilities: The extent of book

	famine in Lithuania. <i>Logos</i> , 34(1), 61-70. https://doi.org/10.1163/18784712-03104059
	Gudinavičius, A., Grigas, V. (2022). Two Decades of E-Book Publishing in a Small Language Market: Publishers Lag Behind Pirates. <i>Pub Res Q</i> , 38(3), 490–502. https://doi.org/10.1007/s12109-022-09894-1
	Grigas, V., Gudinavičius, A. (2022). Stakeholders' perceptions of book piracy's benefits to society in Lithuania. <i>Global knowledge, memory and communication</i> , 71 (6-7), 605–618. https://doi.org/10.1108/GKMC-08-2020-0118
	Gudinavičius, A., Grigas, V. (2022). Causes and consequences of unauthorized use of books: readers, authors, and publishers' perspective. <i>Online information review</i> , 46 (5), 886–903. https://doi.org/10.1108/OIR-03-2021-0133
	Grigas, V., Gudinavičius, A., & Černevičiūtė, E. (2021). Nelegaliai platinamų knygų naudojimas Lietuvoje. <i>Information & Media</i> , 91, 83-99. https://doi.org/10.15388/Im.2021.91.53

Patvirtinta Socialinių mokslų srities Komunikacijos ir informacijos krypties Doktorantūros komitete 2025 m. gruodžio 15 d., protokolo Nr. (7.17 E) 15600-KT-667

Komiteto pirmininkė prof. dr. Aušra Navickienė